

Doç. Dr. Mert Namlı

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakóltesi
Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı

**MTK VE HMK ÇERÇEVESİNDE
HAKEM KARARLARINA KARŞI İPTAL
DAVASINDA YARGILAMA USULÜ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM MEDENİ USUL HUKUKUNDA TAHKİMİN YERİ, NİTELİĞİ VE ULUSAL MEVZUATTA DÜZENLENMESİ

§ 1. TAHKİM KAVRAMI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ	5
I. TAHKİM KAVRAMI	5
II. TAHKİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ	11
A. ANTİK YUNAN VE ROMA'DA TAHKİM.....	11
B. ORTA ÇAĞ'DAN 18. YÜZYILA KADAR TAHKİM.....	15
C. OSMANLI DEVLETİ'NDE TAHKİMİN GELİŞİMİ.....	17
D. 1790 - 1920 ARASI GELİŞMELER.....	21
E. 1920 – 1950 ARASI GELİŞMELER: TAHKİMİN KURUMSALLAŞMASI.....	24
F. 1950 – 2000 ARASI GELİŞMELER: TAHKİMİN ÖZERKLEŞMESİ.....	25
G. 21. YÜZYILDA TAHKİMİN GELECEĞİ.....	27
III. TAHKİMİN NİTELİĞİ.....	33
A. GENEL OLARAK.....	33
B. MONİST GÖRÜŞLER.....	34
1. Sözleşmesel Görüş	34

2. Yargısal Görüş	35
C. DUALİST GÖRÜŞ	36
D. DEĞERLENDİRME	37
§2. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA TAHKİMİN ULUSAL MEVZUATTA DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN SİSTEMLER	38
I. GENEL OLARAK.....	38
II. UNCITRAL ULUSLARARASI TİCARİ TAHKİM MODEL KANUNU	39
A. UNCITRAL'IN KURULUŞU VE AMACI.....	39
B. UNCITRAL MODEL KANUNUN HAZIRLANMA SÜRECİ	41
C. UNCITRAL MODEL KANUNUNUN KAPSAMI VE TEMEL İLKELERİ.....	43
III. TAHKİMİN DÜZENLENMESİNDE MONİST YÖNTEM.....	46
A. ULUSAL VE ULUSLARARASI TAHKİMİN ÖZEL BİR KANUNDA DÜZENLENMESİ	46
B. ULUSAL VE ULUSLARARASI TAHKİMİN TEMEL KANUNLARDA DÜZENLENMESİ.....	48
1. Medeni Usul Kanunu'nda Düzenlenmesi	48
2. Ticaret Kanunu'nda Düzenlenmesi.....	50
IV. TAHKİMİN DÜZENLENMESİNDE DUALİST YÖNTEM.....	50
V. TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN DURUM TESPİTİ VE ÖNERİ	52
A. TÜRK HUKUKU'NDA TAHKİMİN DÜZENLENİŞİ.....	52
1. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkimin Düzenlenmesi	52
2. Milletlerarası Tahkim Kanunu ile Ulusal Tahkim- Uluslararası Tahkimin Ayrı Şekilde Düzenlenmesi.....	54
3. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdikleri	56
B. ÖNERİ: TÜRK TAHKİM KANUNU'NUN HAZIRLANMASI	58

İKİNCİ BÖLÜM
HAKEM KARARLARINA KARŞI
BAŞVURULABİLECEK YOLLAR VE
BUNLAR ARASINDA İPTAL DAVASININ
KONUMU

§ 1. HAKEM KARARLARINA KARŞI BAŞVURULABİLECEK YOLLAR.....	63
I. GENEL OLARAK.....	63
II. UNCITRAL MODEL KANUNDA KABUL EDİLEN YOL: İPTAL DAVASI.....	64
III. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA HAKEM KARARLARINA KARŞI BAŞVURULABİLECEK YOLLAR.....	66
IV. TÜRK HUKUKU'NDA KABUL EDİLEN SİSTEM.....	68
A. HUKUK USULÜ MUHAKEMELERİ KANUNU DÖNEMİNDE HAKEM KARARLARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI.....	68
B. MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNUNA GÖRE HAKEM KARARLARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI....	69
1. Milletlerarası Tahkim Kanununun Kabul Ettiği Sistem	69
2. Milletlerarası Tahkim Kanununda Kabul Edilen Sistemin Zaman Bakımından Uygulama Alanı	71
C. HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNUNA GÖRE HAKEM KARARLARINA KARŞI BAŞVURU YOLLARI....	76
1. Hukuk Muhakemeleri Kanununun Kabul Ettiği Sistem	76
2. Hukuk Muhakemeleri Kanununda Öngörülen Sistemin Zaman Bakımından Uygulama Alanı	78
§ 2. İPTAL DAVASININ AMACI VE HUKUKİ NİTELİĞİ.....	82
I. İPTAL DAVASININ AMACI	82
II. İPTAL DAVASININ HUKUKİ NİTELİĞİ.....	84
A. GENEL OLARAK.....	84
B. ÖĞRETİDE İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER.....	84

1. İptal Davasının Bir Kanun Yolu Olduğu Görüşü	84
2. İptal Davasının Bir Hukuki Çare Olduğu Görüşü	85
3. İptal Davasının İnşai Dava Olduğu Görüşü	86
C. İPTAL DAVASININ HUKUKİ NİTELİĞİNİN TESPİT EDİLMESİ	86
1. Hukuki Çare – Kanun Yolu Kavramları	86
2. Kanun Yolunun Etkileri	88
a. Aktarıcı Etki	88
b. Erteleyici Etki	89
3. Değerlendirme	90
§3. İPTAL DAVASININ KONUSUNU OLUŞTURAN HAKEM KARARLARI	93
I. GENEL OLARAK	93
II. UNCITRAL MODEL KANUNDA İPTAL DAVASININ KONUSUNU OLUŞTURAN HAKEM KARARLARI	94
III. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA İPTAL DAVASININ KONUSUNU OLUŞTURAN HAKEM KARARLARI	96
A. GENEL OLARAK	96
B. FRANSIZ HUKUKU'NDA	96
C. İSVİÇRE HUKUKU'NDA	99
D. İNGİLİZ HUKUKU'NDA	102
IV. TÜRK HUKUKU'NDA İPTAL DAVASININ KONUSUNU OLUŞTURAN HAKEM KARARLARI	105
A. ÖĞRETİ VE YARGI KARARLARINDA HAKEM KARARINA İLİŞKİN YAPILAN TANIM VE AYRIMLAR	105
B. İPTAL DAVASININ KONUSUNU OLUŞTURAN HAKEM KARARLARININ BELİRLENMESİ	107
1. Genel Olarak Hakem Kavramı ve Türleri	107
2. Nihai Hakem Kararı	109
3. Kısmi Hakem Kararı	110
4. Ara Kararlar	112
5. Geçici Hukuki Koruma Kararları	112

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İPTAL DAVASININ AÇILMASI

§ 1. İPTAL DAVASINDA GÖREVLİ MAHKEME	115
I. UNCITRAL MODEL KANUN VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUK BAKIMINDAN İPTAL DAVASINDA GÖREVLİ MAHKEME.....	115
II. TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN İPTAL DAVASINDA GÖREVLİ MAHKEME.....	116
A. MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU'NDA	116
1. Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda Kabul Edilen Esas	116
2. 7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik Ve Güncel Durum	118
B. HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU'NDA	119
1. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Kabul Edilen Esas ...	119
2. Bölge Adliye Mahkemelerinin Faaliyete Başladığı Tarihe Kadar İptal Davasında Görevli Mahkeme	121
3. 6545 Sayılı Kanunla Getirilen Değişiklik.....	123
4. 7101 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik Ve Güncel Durum	126
§ 2. İPTAL DAVASINDA YETKİLİ MAHKEME.....	129
I. UNCITRAL MODEL KANUN VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ DURUM.....	129
II. TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN İPTAL DAVASINDA YETKİLİ MAHKEME	130
A. MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU'NDA	130
B. HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU'NDA	132
§ 3. İPTAL DAVASI YOLUNA BAŞVURABİLECEK KİŞİLER	134
I. TARAFLAR	134
II. DAVA ARKADAŞLIĞI	136
A. İHTİYARİ DAVA ARKADAŞLIĞI	136
B. MECBURİ DAVA ARKADAŞLIĞI.....	137

III. FER'İ MÜDAHALE.....	139
IV. ASLİ MÜDAHALE.....	142
V. DAVANIN İHBARI	144
VI. HUKUKİ YARAR.....	145
§4. İPTAL DAVASININ AÇILABİLECEĞİ SÜRE	148
I. UNCITRAL MODEL KANUN VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA İPTAL DAVASININ AÇILABİLECEĞİ SÜRE	148
II. TÜRK HUKUKU'NDA İPTAL DAVASININ AÇILABİLECEĞİ SÜRE	150
A. HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU'NDA	150
1. İptal Davası Açma Süresi.....	150
2. Sürenin İşlemeye Başlayacağı An	151
a. Tavzih, Düzeltme, veya Tamamlama Talep Edilmemesi Durumunda	151
b. Tavzih, Düzeltme veya Tamamlama Talep Edilmesi Durumunda.....	151
c. Hakem Kararının Bildirilme Usulü.....	154
3. Sürenin Hesaplanması.....	157
4. Sürenin Hukuki Niteliği	158
B. MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU'NDA	159
1. İptal Davası Açma Süresi.....	159
2. Sürenin İşlemeye Başlayacağı Tarih.....	159
a. Düzeltme, Yorumlama veya Tamamlama Talebine Göre Sürenin İşlemeye Başlayacağı Tarihin Belirlenmesi	159
b. Hakem Kararlarının Bildirilmesi.....	160
§5. İPTAL DAVASINDA HARÇ VE YARGILAMA GİDERLERİ	163
I. İPTAL DAVASINDA HARÇLAR	163
A. GENEL OLARAK.....	163
B. 6518 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİKTEN ÖNCE	164
C. 6518 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK	164

D. 6728 SAYILI KANUNLA YAPILAN DEĞİŞİKLİK	165
II. İPTAL DAVASINDA GİDER AVANSI	168
III. İPTAL DAVASINDA ADLİ YARDIM.....	170
§6. İPTAL DAVASINDAN FERAGAT	172
I. GENEL OLARAK.....	172
II. TARAFLARA İPTAL DAVASINDAN FERAGAT ETME HAKKI TANINIP TANINAMAYACAĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	173
III. UNCITRAL MODEL KANUN VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA İPTAL DAVASINDAN FERAGAT	176
IV. TÜRK HUKUKU'NDA İPTAL DAVASINDAN FERAGAT	179
A. MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU'NDA	179
B. HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU'NDA	183
§7. İPTAL DAVASININ HAKEM KARARININ İCRASINA ETKİSİ. 186	
I. UNCITRAL MODEL KANUN VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA İPTAL DAVASININ HAKEM KARARININ İCRASINA ETKİSİ.....	186
II. TÜRK HUKUKU'NDA İPTAL DAVASININ HAKEM KARARININ İCRASINA ETKİSİ.....	187
A. İPTAL DAVASI AÇILMASI HALİNDE HAKEM KARARININ İCRASI.....	187
1. Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda	187
2. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda	188
B. İPTAL DAVASI AÇILMAMASI HALİNDE HAKEM KARARININ İCRASI.....	191
1. Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda	191
2. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda	193

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İPTAL DAVASINDA MAHKEMECE
YAPILACAK İNCELEME VE VERİLECEK
KARAR

§ 1. İPTAL DAVASINDA UYGULANACAK YARGILAMA USULÜ VE ÖZELLİKLERİ	197
I. İPTAL DAVASINDA YARGILAMA BAKIMINDAN TEMEL İLKE: TAHKİMDE SÜRATLİLİK.....	197
II. İPTAL DAVASINDA UYGULANACAK YARGILAMA USULÜ	199
III. DOSYA ÜZERİNDEN İNCELEME	201
IV. İPTAL DAVASININ ÖNCELİKLE VE İVEDİLİKLE İNCELENMESİ.....	202
§ 2. İPTAL DAVASINDA İNCELEMENİN KAPSAMI VE İPTAL SEBEPLERİNİN İLERİ SÜRÜLMESİ	203
I. GENEL OLARAK.....	203
II. İPTAL SEBEPLERİNİN TAHDİDİ OLMASI.....	204
III. İPTAL DAVASINDA ESAS BAKIMINDAN DENETİM YASAĞI.....	205
IV. İPTAL SEBEPLERİNİN İLERİ SÜRÜLMESİ VE İSPAT YÜKÜ	213
A. UNCITRAL MODEL KANUN VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA BENİMSENEN YAKLAŞIM.....	213
B. TÜRK HUKUKU'NDA DURUM	214
1. Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda	214
2. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda	214
§ 3. İPTAL DAVASINDA GİZLİLİK VE MAHREMİYET İLKESİ.....	217
I. TAHKİMDE GİZLİLİK VE MAHREMİYET İLKESİ.....	217
II. GİZLİLİK VE MAHREMİYET İLKESİNİN İPTAL DAVASI BAKIMINDAN GÖRÜNÜMÜ.....	226
§ 4. İPTAL DAVASI SONUCUNDA VERİLEBİLECEK KARARLAR	233

I. GENEL OLARAK.....	233
II. İPTAL DAVASININ AÇILMASI ÜZERİNE MAHKEMENİN HAKEMLERE SÜRE VERMESİ.....	233
III. HAKEM KARARININ İPTALİ TALEBİNİN KABULÜ	235
A. HAKEM KARARININ TAMAMEN İPTALİ	235
B. HAKEM KARARININ KISMEN İPTALİ	236
C. HAKEM KARARININ İPTALİNİN SONUÇLARI	240
IV. HAKEM KARARININ İPTALİ TALEBİNİN REDDİ.....	246
§5. İPTAL DAVASINDA VERİLEN KARARLARA KARŞI TEMYİZ KANUN YOLUNA BAŞVURULMASI	246
I. UNCITRAL MODEL KANUN VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA DURUM.....	246
II. TÜRK HUKUKU'NDA İPTAL DAVASINDA VERİLEN KARARLARA KARŞI TEMYİZ KANUN YOLUNA BAŞVURULMASI	247
A. MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU'NDA	247
B. HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU'NDA	249
III. İPTAL DAVASINDA VERİLEN KARARA KARŞI TEMYİZİN ÖZELLİKLERİ.....	252
IV. İPTAL DAVASI SONUNDA VERİLEN KARARA KARŞI TEMYİZE BAŞVURULMASININ HAKEM KARARININ İCRASINA ETKİSİ.....	254
§6. HAKEM KARARLARINA KARŞI YARGILAMANIN İADESİ YOLUNA BAŞVURULMASI.....	257
I. UNCITRAL MODEL KANUN VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA DURUM.....	257
II. TÜRK HUKUKUNDA HAKEM KARARLARINA KARŞI YARGILAMANIN İADESİ YOLUNA BAŞVURULMASI	259
A. TÜRK HUKUKU'NDA KABUL EDİLEN ESAS	259
B. YARGILAMANIN İADESİ SEBEPLERİ.....	262
C. YARGILAMANIN İADESİNDE GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME	265

D. YARGILAMANIN İADESİ USULÜ BAKIMINDAN ÖZELLİKLER.....	265
SONUÇ	269
KAYNAKÇA.....	291